

Název práce: Jak prožívají menstruaci ženy z ženských kruhů a ženy mimo ně

Autor práce: Natálie Fousková

Vedoucí práce: PhDr. Hana Valentová

Autorka se v diplomové práci věnuje prozatím málo frekventovanému tématu výzkumných psychologických studií: prožitku menstruace u žen, což s sebou nese na jedné straně výhodu poměrně nesvázaného „pohybu“ v tématu, na straně druhé zároveň určitou nevýhodu, která pramení z výchozí nejistoty ve způsobu uchopení a zpracování tématu, kde se nelze se odrazit od spektra dosavadních výzkumů a dostatku odborné literatury. Pro autorku byla právě tato nejistota výzvou k vlastní formulaci tématu a podnítila její zájem a výzkumnou snahu, kterou sama formuluje jako „*kvalitativní sondu do ženina prožívání menstruace*“ (str. 10). Na dvou rovinách – osobní a sociální – se v práci snaží, na základě analýzy rozhovorů, zachytit vnímání menstruace u dvou skupin žen (uvnitř a vně tzv. „ženských kruhů“)

Práce je typicky rozdělena na část teoretickou a praktickou, teoretická část práce byla zpracovávána cíleně až po dokončení výzkumné části, což umožnilo plynulé propojení a vazbu mezi oběma oddíly. Autorka vyhledala výzkumy o menstruaci, které představuje, komentuje a komparuje: Nejdříve se zaměřuje na prožitek menstruace (kapitola 2. 1, která ve výzkumné části koresponduje se zkoumanou individuální rovinou prožitku), následně pak na prožitek menstruace v sociálním kontextu (kapitola 2.2). Následná kapitola: Menstruace ve společnosti (kap 3) je kompilací převážně 2 zdrojů (BOBEL; FREIDENFELDS) a rekapituluje vývoj prožívání menstruace v kontextu společenského dění v průběhu 20. století, s akcentem na „aktivistické hnutí za menstruaci“, z nichž zejména hnutí tzv. spirituálních feministek se autorce jeví myšlenkově nejbližší ženám ze *ženských kruhů*, které jsou jejími respondentkami. Poslední část teoretického oddílu je věnována popisu specifických skupinových setkání žen, které jsou označovány jako *ženské kruhy* (kapitola 4). Tato kapitola seznamuje čtenáře formou odpovědí na jednoduše formulované otázky s tím, co ženské kruhy jsou, jak fungují, proč je ženy vyhledávají a co jim tyto kruhy poskytují. Vzhledem k nedostatku či spíše absenci odborné literatury k tomuto tématu autorka z velké části tento obraz ženských kruhů vytváří na základě informací, které získala při rozhovorech s respondentkami, případně při analýze obsahu webových stránek těchto uskupení, čtení sdílené literatury. Přestože tato kapitola může působit na první pohled cizorodě v teoretické části (vzhledem k tomu, že vychází z informací čerpaných ve výzkumné části), má zde své místo, je to originální autorská kapitola vyvažující převážně

kompilační charakter předchozích kapitol. Umožňuje pochopit background respondentek, ve snaze přiblížit ženské kruhy a vystihnout jejich podstatu se snaží najít styčné body se skupinovou psychoterapií a nahlédnout na ženské kruhy skrze její principy (kapitola 4.3). Autorka v kapitole prokazuje schopnost čerpat ze všech dostupných zdrojů při snaze sama porozumět a zároveň čtenáři přiblížit toto specifické uskupení.

Teoretickou část práce považuji za zdařilou, logicky strukturovanou, provázanou s výzkumnou částí. Autorka prokázala schopnost pracovat s odbornou zahraniční literaturou, přičemž malé množství dostupných a tím i využitých zdrojů je vyváženo evidentně velmi pečlivému prostudování autorkou, které jí umožňuje čtenáře seznámit se všemi důležitými aspekty menstruace a souvislostmi, které následně hrají roli ve výzkumné části práce.

V praktické části práce je nejdříve popsán základní design výzkumu, jsou stanoveny výzkumné otázky, je popsán postup při výběru respondentek a vedení rozhovorů s nimi. Celý proces - postup při analýze dat, je velmi transparentní, přepisy rozhovorů jsou k dohledání v přílohové části práce, autorka nabízí i užitečný přehled, ve kterém objasňuje zvolenou formální úpravu při prezentaci dat, u jednotlivých kapitol navíc pro snazší porozumění a orientaci vytváří přehledová schémata. Jednotlivé kategorie, které autorka vystavuje, dokládá interpretovanými ukázkami s rozhovorů s respondentkami. Interpretace autorky považuji za přiléhavé a podložené (až na výjimky: např. str. 53: *„Když se žena štítí vlastní menstruační krve, je pravděpodobné, že se bude štítit svého těla během menstruace.....“*)

Výsledky výzkumu (v souladu s teoretickou částí) jsou zaměřeny na dvě hlavní oblasti. První je menstruace ve vztahu k společenské normě, kde autorka pracuje především s ústředním tématem, které prostupuje celou práci: tabuizace (tabuizace je zde přítom in vivo kód, jehož obsah přejímá autorka od respondentek spíše než tabu ve smyslu psychologickém či antropologickém, což autorka sama reflektuje – str. 50). Druhou oblastí jsou pak zjištění o vlastním prožívání menstruace respondentkami, kde opět dominuje téma tabu – autorka zde identifikovala linii s aktivním (vymezení se vůči tabuizaci menstruace) a pasivním pólem (přijetí tabuizace menstruace), na které lze výsledky zachycovat, což považuji za výstižné, funkční a v neposlední řadě i přehledné. Za velmi zajímavé ve výzkumné části práce považuji také rozpracování tématu ambivalence při prožívání menstruace (přiznat x skrývat; mluvit x nemluvit o menstruaci; fungovat x odpočinout si). V tomto oddílu práce autorka dále porovnává výsledky obou skupin žen a svá zjištění pak v diskuzi komparuje s výsledky zahraničních studií

(nalézá např. podobnost vlastní osy přijetí – vymezení se vůči tabuizaci s dvěma způsoby zacházení s menstruací: tradičním a moderním, které popisuje Freidenfelds (str. 102).

Práce splňuje nároky na diplomovou práci. Jsou splněny všechny formální náležitosti, jazyková i stylistická úroveň je odpovídající, je využito maximum dostupné odborné literatury, citace jsou četné a respektují platná pravidla. Zjištění, která přináší výzkumná část práce, považuji za podložená a cenná.

Spolupráce se studentkou hodnotím jako vynikající – formulovala vlastní téma, pracovala s velkým nadšením, samostatně a systematicky, projevovala v procesu psaní zájem o názor druhé strany, přemýšlela nad podněty, které vzešly z konzultací.

Otázky k obhajobě:

- 1) V oddílu Diskuze ukazujete, v čem se výsledky Vašeho výzkumu shodují s výsledky zahraničních studií. Jsou nějaké výsledky v rozporu (případně jaký nový podnět přináší Váš výzkum)?
- 2) Mohla byste popsat rozdíl (pokud je) mezi Vaší linií s póly přijetí x vymezení se vůči tabuizaci a tradičním x moderním způsobem zacházení s menstruací Lary Breidenfelds?

Práci doporučuji k obhajobě

Hana Valentová

V Praze 20.8.2017